

Előfizetési díj:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő nap k kivételével.	

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Négyezer hasábozott garmond sor ára 6 kr.	
Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr.	
Nagyobb és gyakori hirdetésekkel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket felvesznek:	
Bécsben: Oppelitz Alajos (Wollzeile 22)	
Haasenstein és Vogler (Neuer Markt 11.)	
Pestben: Lang Leopold (Erzsebet-tér 9 sz.)	
Nyitóliteri cikkek	
garmond sora után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

„KELET”

politikai és közgazdasági napi lap
hatodik évnegyedére

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalvány-lapokkal

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiék:
Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Kolozsvár, május 7. 1872.

(L—t) Tehát Tisza, a László, is megtartá disz-előadását Tordán. A történelem ugyan még nem vett annyi időt magának, hogy kiderítse, ha vajon Kálmán, a „reformator”, vagy László, a ki csak „reformatus” látta-e előbb a napot, s így csak a jövő tudománya fogja megállapítani, hogy az őcs előzte-e meg két nappal a bátyját, vagy a báty az őcs-cset, pedig a physiologia nagy kérdése, a generatio aequivoca tétele, ez által nagy könnyen eldölhet vala. Miután azonban e kérdés mindaddig kitisztázatlan maradt: semmi utile-t nem vehetünk a dulce-hoz s így csak is evel kell megelégednünk, ama nélkül.

A beszéd és tudósítás, különben, melyet a „M. P.” mai száma közöl, szinte határozott adatul szolgál arra nézve, hogy csakugyan Kálmán az idősebb. Ennek debreczeni dictiója is beszél ugyan a hazaszeretetről, mint baloldali pártvezérről

(talán nem a távozó Ghyczyt akarja evel helyettesíteni?); megemlékezik magáról, mint „a kard”ról—egész epikai ömlegetéssel, de mindent összevéve, e frázisai daczára is több él és, a mi elég csoda, több érzelem visszhangzott Debreczenben, mint Tordán.

Tordának ezuttal érzélgéssel kelle megelégednie az érzelem helyett. Lehet, hogy neki ez is elég volt. Mert nem nevezhetjük érzélgésnél, és pedig a legbanalisabb német sentimentalismusnál egyébnek, midőn Tisza László, a par excellence politikus (!) erőszakkal vonzolja előtérbe családi és vagyoni viszonyait, melyek jövőre inkább vennék igénybe őt, s így indicálva lenne általuk a politikai szereplés teréről való visszalépése.

E sentimentalismus egyáltalán kedvencz vesszőparipája Tisza Lászlónak. Ha jól emlékszünk néhány évvel ezelőtt szív-reható érzékenykedéssel panaszkodott a nyilvánosság terén, a fölött, hogy nálunk a politikai ellentétességet a társadalmi térre játsszák át.

Igaza volt; a panasz, ha volt alapja, jogosult vala. De mit mondjunk, a szabadságharcz e köztudomásulag vitéz harcosáról, ki most maga elegyíti a politikai kérdések közé családját, gazdaságát?!

Kövessük őt e térre? Nem, hanem inkább lássuk a sentimentális politikus beszédének egy másik vonását.

Nevetés, vagy legalább is mosoly nélkül azonban alig olvashatjuk az idevonatkozó sorokat.

„Ő”, a csaknem 25 évi megfeszített hazafi tevékenység után lankadtan” arra akarta a gyűl st kérni, hogy „a megfartat munkásnak bár néhány évi pi-hevést engedni méltóztassék,” hogy „a betűk megölte (!) egészség a falusi magányban helyreáll-hasson.”

Talán a boldogult Pap Istvánnak kezdődött egy praedicatiója e szavakkal: „Brrr! — ugy-e megijedtetek K. A? A mely, dörgő hanggal rendelkező szónok e draszticus bevezetése megtetszett a legatunak s el is mondta a hatá-os beszédet. Nem is lett volna semmi baj, csak

telepekben rejlik azon idők napfénye és me-tege; az elégetés s gázképzés ismét szabaddá leszi azt, s az ősnap ereje, új életre éledve az emberi szellem teremő lehellete alatt hajtja gőzmozdonyainkat, megolvastja az érzeket s lángjainak millióival nappallá varázsolja éj-jüket. S e felha mozott őserők nem ismernek fáradságot. Gőzgépeinkben 2—3 font szén végzi azon munkát, melyet egy ló egész óra alatt teljesíthetne, s az erő, mely 7 font szénben lakozik, egy embert a Monthlanc csucsáig képes volna fölemelni.

S mégis Európa vaspályái ezen erőt al-kotó anyagból évenként 80 millió mázsát, azaz oly tömeget fogyasztanak el, melyből a föld-gömb körül egy lábnyi vastagságú s széles-ségű övet lehetne készíteni. Az ezen iszonyu anyag-tömeg elégeése által kifejldőd meleg a mozdonyok kazánjaiban egy nagy tó víztöme-gét gőzölögteti el, s egész Európában mintegy 20.000 mozdonyt oly erővel röpít tova, a mely ötszörösen felülmúlja a föld minden lovának erejét.

Valamint a világűr távolságainak leírá-sánál semmivé törpülnek a képzelünkkel fel-érhető számok, s a szám végtelen sokszoro-zása sem nyújt felőlük tizta képet, ugy vi-szont a világűr ismertebb dimenziói is a szám-sorok tömegénél inkább alkalmasak felfogható-

annyi, hogy a szerző bassusa helyett, egy vékony kappan hang sivitotta el ma-gát, hogy „Brrr!” s a hallgatóság haho-tába tört ki.

Ghi zy Kálmán, az igaz, meggyőn-gült egészségére hivatkozott, midőn tisz-tességes menekülési ürügyet használt a pártjától való szabadulásra, — s annyit legalább is kénytelen mindenki elősmerni, hogy ha ő évei számát emlegeti: legke-vésbé sem teszi magát nevetségessé.

De midőn Tisza László „betűk-meg-ölte egészségéről” s magáról, mint „meg-fartat munkásról” beszél: engedje meg nekünk, hogy ismerve tagba-szakadt cons-titutióját, épen ugy megmosolyogjuk émel-ygős sentiunalismusát, mint a kis iskolás gyermek komolykodását, ki kőczből bajuszat csirizel orra alá s azt várja, hogy a fehércselédek megrémüljenek tőle.

Beszéde többi részei folytán termé-szetesen ott ékeskedik a „demokratia” „souverain nép”, „törvényes, békés hala-dás” (egy malitiosus nyomdahiba örvé-nyes haladást csinált belőle . . .), „érett (!) megfontolás”, „napba nézés” sat. sat.

Ezeket felytül egy másik uralkodó tenor is hangzik ki e beszédből. Mint mindig, ugy most is panaszkodik Tisza azok ellen, „kiknek önző lelkében nincs elég hazafiság, határozottság, bátorság egyenesen szintvallani keblök meggyőző-dése szerint.”

Ez állandó vád hangoztatása, saját pártja ellen, azt hisszük nem ok nélkül kerül szónoklataiba s legalább is komoly gondolkodásra adhatna neki okot, hogy vajon mi tarthatja vissza ez u. n. higve-lejűeket az egyenes „szin-vallás”-tól?

Egyben azonban, el kell ősmernünk, hogy a László túl tesz még a Kálmánon is. Köztudomásu, hogy Csernátany, kinek a rosz nyelvek sok mindent beszélnek T. K. iránti politikai viszonyáról, azt ál-lítá program beszédében, hogy országunk azért nem elegyedett bele a porosz-fran-czia háboruba, mivel készületlenek vol-tunk. Tisza Kálmán ellenben kizárólag a baloldálnak tulajdonította e semlegességi érdemet, mely nélkül kormányunk egye-nesen Berlinnek indult volna. Tisza László

vá tételére a mértékeknek, melyekről a vas-pályák nagy mozgásrendszerében szó lehet.

Éjjel-nappal, szakadatlanul utazva a vas-pályán, épen egy év alatt érhetnők el a föld közvetlen szomszédját s hű kísérőjét, a hol-dat, s teljes 450 évig tartana utazásunk a napba. Vaspályáink nagyszerű eredményeiről fogalmat nyuj hat annak meggondolása, hogy az ut, melyet Európa mozdonyai egy év alatt megtesznek, egymás hosszába rakva nemcsak a napig, hanem azon túl még egyszer annyira nyulna el. S ezen ut, zürzavaros kanyarulatok-ban, csak egy kis részét hálózza be még a világegyetem „föld” nevű testecskének is. Csak az anyagok működése az állati s növény orga-nismus sejt milliárdjaiban hasonlítható a moz-gáshoz, az élethez, mely e vaspályákon kifejldi-dik, s a népek jövőjének elevén testét alakítja. Addig nem sejtett hatalommal egyenlítődik ki rajtok a bőség és szükség, áradnak szét egyes helyek áldásos alkotásai, s fejlődik a népek jóléte.

A száz millió mázsza kövek, melyből Cheops gulája áll, felhalmozásán egy ember-koron keresztül fél millió rabszolga dolgozott. Ezen kőoriás sulyának husszorosával felérő széntömeget emelnek ki évenként Anglia gépei oly mélységből, a mely átlag négyszer na-gyobb a Cheops-gulá magasságánál. S e meg-

még tovább megy s azt tartván, hogy az a legokosabb ember, ki a legtöbbet mondja: egyik szavával készületlenségünknek, a másikkal a balközép bölcs belátásának tu-lajdonítja semleges magunktartását.

Hogy az agyonbeszélési manevret nem csak helyesnek, hanem dicőseges-nek is nevezi, azon legkevésbbé sem cso-dálkozhatunk, ha meggondoljuk, hogy be-szédét Torda városában tartá.

Ahoz már inkább férne szó, hogy „jeles” kerületében való megválasztását „a hazai összes ellenzék öröm nyilvání-tással” fogadta, — de, ha ily aprólékos megjegyzésekre is kitérnénk: soha végét nem érnek e commentatióknak, pedig a „jeles” szónoklat végét csak a holnapi Polgárban lesz szerencsénk olvasni.

Hagyjunk tehát valamit a jövőnek is, — s most még csak annyit, hogy Gyulai Pál olvassa el e beszédeket s kö-vesse meg magát.

BELFÖLD.

Torda, 1872. máj 5-én.

A „M. Polgár” által előre kürtölt neve-zetes nap, Tisza László képviselő beszámolósi batárnapja — elérkezett, — a banderialis fényes kíséret azonban elmaradt, mert csak 1 mond egy szál lovas busvitész V. K. városi tiszttar-tóbból és 10 (tíz) szekérből állott az.

Torda város polgársága semmivel sem czáfolhatta meg fényesebben a róla elterjedt politikai éretlenséget, mint ez alkalommal ma-gaviselete által; ugyanis az obligatusok sere-gét és kevés számu kíváncsi tömeget kivéve, a választók igen kevés számmal jelentek meg, azok közül is több határozott deák-párti, s így minden az illetők által előre készíteni tö-rekedett látványosság és tüntetés teljesen meg-hiusult.

A plakátok s „M. Polgár”-ban beszámolósi helyiségül hirdetett templom ajtai zá-rva maradtak, mert F. M. egyik fő cortes hi-vatva érezte magát dictatori hatalommal azt aként intézni, mit a falragaszokból értesült lel-készek az egyházi törvények alapján, e. taná-csi hataározattal kénytelenítették megfátolni; ebben az a sajnos hogy a törvényhozó képi-selő és egyházvidéki főgondnok maga nem tudott megbíttjeinek utasítást adni, vagy tán ő se tudta a törvényt? a mi, valamint az, hogy nem kívánja az egyházak szentélyét cortes ta-nyáktól megkímélni, még sajnosabb! Tehát beszámolt a tordai ev. ref. templom háta mö-

testesült munkaerő a vaspályák ezrein árad szét, életet, tevékenységet, felvirágzást terem-tve mindenütt.

Westphalia s Szilezia szén-telepei, me-lyek évenként 200 millió mázsza szenet ter-melnek, kapuink elé közeledtek. Hazánk gab-nabósége szétterjed Európa minden zugába. Norvegia s Canada jége a forró-övi országok piaczn jelenik meg. A vasut-rendezér a mai cultur-népek életében azon szerepet játsza, mit a világ mechanismusában a víz: a kiegyenlítést s közvetítést.

Kiegyenlítés s közvetítés — a szó leg-főbb értelmében — az is, hogy az európai vaspályák évenként 400 millió embert — ta-hát az összes európai lakosok kétszeresét — szállítják egy helyről a másikra; milliókat, kik más nemzetiségeket megismerni, megérteni tanulnak, a látott s tapasztalt jó egy részét magokkal visszahozzák, s előítéleteik s téve-déseik meglehetős adagát hazájukon kívül ráz-zák le magokról. Csak ezen egy körülmény is eléggé mutatja, mily roppant hordereje van a vaspályák közvetítésének nemünk szelleméle-tében!

Az európai vaspályák eddig mintegy 6000 millió tallérba kerültek. E számot ki-mondani igen könnyű, de vajmi nehéz még csak képzelünkkel is felérni annak nagyságát,

„KELET” TÁRCZÁJA.

A vaspályákon. *)

(M. A) Midőn a XV. század végén a mozgó betűk feltalálása ezer írással foglalkozó szerzetes termelőerejét egy igénytelen gépezet-ben egyesíté: az eszme és szó felszabadult az idő s tér nyúgei alól. Midőn 1829 ben az első gőzmozdony száz lovas erejét s gyorsaságát foglalá össze érzettagjaiba, a teremő szellem behatolt a testekbe s a nehézségerőbe, s a durva tömeget az eszme szárnyaival ruház-ta fel.

A földön létező minden mozgás közül leginkább hasonlít a világ-egyetembelihez a vaspályáké. Hogy az utóbbiakhoz szűk-éges erőt az ember megszerezhesse, számtalan évez-redek előtt kelle ő s világ napfénye — és melegének létrehozni ama végtelen növény-tenyészetet, mely most egymá-ra halmozott rétegeivel a kőszéntelepeket képezi. E kőszén-

*) M. A. Maria v. Weber; Aus der Welt der Arbeit. Berlin Lesser.

ött levő fű oskola udvarán a 200—250 főre menő közönségnek, melyből nagyobb contingens mesterlegények, inasok, kocsisok, napzamosok, nők és gyermekekkel telt ki. — A beszámolóra előkészített beszédet a teljesen lehangolt képviselő leverten olvasta fel, és jól lehet első helyen rendkívüli dicsérrel halmozta el a választókat a mult választáskor tanusított erélyes magokviselte- és kitartásukért, példátlan elvhűségükért, mely roppant bámulás tárgya, s hizelegve köszönte az irányába tanusított szívességet, kérvén a mostani választásoknál is megtartani azt, s bár nem hiányoztak a szokásos fraziók, éljenést előidézni képesek nem voltak, s végül is midőn a közvelel környezet az obligat éljeneket megkezdte, csak itt-ott egy-egy hang viszhangoztatta azokat.

A beszámoló beszédet ezuttal teljesen érintetlenül hagytuk, mint olyat, mely semmi újat nem tartalmaz, s melyet a lapok valószínűleg közlendének, csak azt jegyezzük meg, hogy ezen beszámoló közölt szerinti azért rendeztetett, hogy Tisza László magát pártja által újabban jelöltesse, de a mint látta és tapasztalta mennyire kiábrándult választói, jónak látta nyilatkozni, hogy 25 évi politikai küzdelme után óhajt nyugalomra meenni, saját házi és családi körébe visszavonulni, rongált anyagi viszonyait rendezni. Mire Szabó L. ügyvéd által a képviselő elvállalására felkérve, elhatározta magát azonnal, hogy a honhaza érdekében ezen nagy áldozatot meghozza, s felkéri elvarárait, habár kisebbségbe maradának is — szilárdan és elvűben küzdeni s minden visszaéléstől tartózkodni s éltette a hazát; pártbívei és a tömeg egyrésze éltették Tiszát, Sz. Lajost és Kossuthot, s ezzel a kis meeting eloszlott.

Leszámitva azon kis éretlenséget, melyet egy orvos (Chirurgus) P. A. követett el az által, hogy egy szintén baloldalinak ismert, de csendes magaviseletű ifjú unitárius énekvezér J. Gy., ki Tiszának azon kifejezésére, hogy Lónyai miniszterelnök makrancoskodott, Toth Vilmos pajtáskodott stb. el talált mosolyodni, élesen megtámadott, s csaknem tettelegességre ment át, hogy egy oly hírbet szónok mint Tisza László szavain elmosolyodni bátorkodott, legkisebb rend és csendzavarás nem történt, mi szintén a tordai polgárság józanságának, higgyadságának bizonyítéka.

Mindezekből láthatólag a tordai józan polgárság teljesen kiábrándult, okult, mint a jó szívű magyar ember szokott saját kárán, és a hites proféta a nagyságos demokrata T. L. politikailag lejártá magát. Siettetten ezt a baloldalt melynek ő annyira buzgó híve volt, az országgyűlési magaviselete, melylyel az előmerest rég kiérdemelt m. parlamentre homályt hozott; de a nép igazságos ítélete úgy látszik nem késend, s letörlendi azt, megkímélvén a parlamentet a strikkelő képviselők-től, mert éri szükségességét az alkotásnak, rendezésnek, anyagi és szellemi fejlesztésnek, melyre munka szerető és munka bíró egyének szükségeltetnek.

A csáni földesurnak képzelt magosságából alá szállását kivűle senki jobban elő nem mozdíthatta választói előtt, mint legbuzgóbb kortese F. M., kinek obscurus brutálitással nagy mérvben vissza riasztották zászlója alól a békeszerető választókat, — de nem is csoda, mert politikus csizmadiát ha ismer is a magyar közönség, de saját tanult mesteriségében még csak egy tiszteséges csupit készite-

A mondott pénzösszeg sulya körülbelül 250 millió font lenne, s avval ezüst tallérokban 90 millió mértékei vaspályának egész területét be lehetne fedni. A vállalkozás összeszámítását egy gyakorlott pénzügyi hivatalnok is legfeljebb h. rmadfél száz év alatt végezhetné el. . . . (Vége. köv.)

A havasok virága.

(Néphagyomány)

II.

(Folytatás.)

E bányászvidéket tulnyomó számmal az oláh közép lakja. 1840-ben, mely évben elbeszélésünk kezdődik, e nép még a jobbágy-ságban sinylett; — abban a szomorú teherben, melyet vad idők szelleme s a századoknak intézményei őseinktől örökségül ráuk hagyának, mely egyaránt sújtotta a haza minden fiát, kinek ereiben nem folya kék vér, ki nem hivatkozhatott kutyabőrös diplomára, vagy hosszú sorára az ascendseneknek, ősknek, szóval — ki nem volt „nemes.“

A jámbor nép ez időben rendkívüli körülmények közé sodortatott. Engedetlen lett, szolgálatait nem teljesíté. Pedig a törvény, mely ezekre kötelezte, még fennállt egész terjedelmében, egész szigorúságában, tehát folyton kötelező volt.

ni sem tudó — fazekasból lett politikust és bonboldogító szatbcsót csakugyan nem. — S valóban semmi inkább nem insulthatta őket, mint ezen szerfelett obscurus embernek határt nem ismerő dictatorhatnásága s szereplési viselkedete. — T. L. leginkább elmondhatja: „Ments meg isten az ügyetlen barátoktól“.

Tisza Kálmán számadó beszédéről.

(K.) Sajátságosan szembeötlő, hogy „Magyarország államiségának symboluma beszédét defenzive kezdi a semmitervő közjogi oppozíció védelmére. Azon vádak ellen villogtatta argumentációjának igen vékony pengéjét, hogy az ellenzék folyton előtérbe tolná a közjogi vitát. Csak kétszer történt ez — úgy mond — a lefolyt országgyűlés alatt. Egyszer a háboru idején, a mikor attól tarthattunk, hogy a háboruba sodortatunk. Ekkor az ellenzék akadályozta meg ezt, mert a német egységet hazánkra veszélyesnek nem találta. Ezen állapotban tolatott előtérbe a közjogi kérdés, mert akkor tűnt ki kirívólag a jelenlegi közjogi állapot veszélye. Bámuljuk a merészséget, melylyel a semlegesség fentartásának érdemét ellenzékünk makacsul magának vindikálja. A másik eset hasonló zofizma: előtérbe toltta ugyan az ellenzék a közjogi kérdést az oszt-rák krízis alatt, mikor a beavatkozás ellen tiltakozott, melyet a jelenlegi közjogi helyzetből kifolyónak talált. A delegációk miatt történt ez, mert a Reichsrath össze nem ülhét, a delegációk egy része sem választható meg. Ekkor kötelesség volt Tisza ur szerint a közjogi alap megváltoztatását követelni, mert a tapasztalás rámutatott ennek hiányaira. Az idő, mit az országgyűlés a közjogi kérdésekre fordított fele, sem annak, mit elpazarolt arra, hogy a kormányt rendszeres működésre bírja. Miután ily fényes bizonyítást adta, hogy az idővel tud gazdálkodni és az kétszeri idólopás, szót sem érdemel, eszmétársítás folytán áttért a választási javaslat fölötti vitára. Erre és az öt éves mandatumra vonatkozólag azt mondja: Ezek olg eszközökkel akadályoztattak meg, melyekhez nyulni csak a legvégső esetben lehet, de a legvégső eset adva volt. Az ellenzék a reform javaslatok tárgyalására időt akart kitűzteni. A jobboldal ellenben a parlamentarismus megvédésének ürügye alatt visszavette javaslatát. Parlamentaris elv, hogy a többség hozza a határozatokat, de ezekre a többségnek elő kell készíteni a választókat. Magyarországon veszélyeztetve lehet ugyan a parlamentarismus, de csak úgy, ha a többség mesterséges és nem a nemzet többségének kifolyása, továbbá ha sokáig lesz oly kormányok, mely minden parlamentit vitában bele hozza a király személyét. Ez már a második dolog volt, a mit Tisza ur más beszéde bizonyossága szerint Jókaitól a „költőtől“ tanult és azon „költőtől“ tovább adott.

Védelmelte azután az ellenzék a nemzetiségekkel való cimboráskodás és a foederalismusra való törekvés vádjai ellenében: de természetesen annál kevesebb hatással, minél hatalmasabban bizonyítanak a kérdésben ellene a tények. Különben a nemzetiségi kérdésre így nyilatkozik: meg kell vonni a határt, hogy senkinek nem adunk semmit, a mi Magyarországot integritása ellen van intézve: ezen belül mindent. A kormányképtelenségi vádra mondja: ha a jelenlegi kormány eddigi működése erre hévmérő, ekkor az elenéknek nem kell nagyon törnie magát érte. Minden párt kormányképes. ha kitűzött elv i vannak és ha a

A nép e föllépését, a tényleges állapotokkal szemben, egy sajátos körülmény okozta.

A bányavidék leggazdagabb falujában egyszerre egy nő lépett föl.

Neve Varga Katalin volt.

Ki volt? — honnan jött? — senki sem tudta. A vidék népe, származását nem is vizsgálta. A nimbusz, melylyel később köríté, nem engedte meg, hogy eredetét kutassa.

Föllépése egy küldetés teljesítése volt.

Az a missiója vala, melyért hajdan a néptribunok küzdöttek. Föl akarta szabadítani a népet az iga, a robot alól, — szabaddá akarta tenni, oly szabaddá, hogy megérdemelje az ember nevet.

Az ő működésének, szereplésének, igaztásainak következménye volt az, hogy a csendes, egyhangú foglalkozás megszakadt és forrongásba jött az egész bányavidék lakossága.

Székhelye Bacsom volt, a vidék leggazdagabb bányászfaluja, derék, szálás férfiakkal, szép nőkel, kiknek tisztaság- és rendszeretete meglehetősen ellentétben állt a bányavidék többi szegény olábainak nyomorával, szurtságával. Itt szötte hálóját. Innen intézte szálait, hogy kivigye terveit, céljait, — igaztásainak ez volt középpontja.

És a szellemileg és anyagiilag koldus nép ép oly szolgálai engedelmisséggel teljesíté

nemzet többsége mellette nyilatkozik. Megengedi, hogy a fönnálló kormány megki-erlené új választásokat rendelni el, de ha a többség ismét az ellenzék mellett nyilatkoznék, elhárítva volna a mesterségesen támasztott, ápolit bizalmatlanság.

Jövőre nézve azt mondja, hogy nem kell támogatni a fönnálló közjogi alap ostromlásától, melyet folyton folytatni fog. Hiába vádolják nágyravágyással, mikor tudják, hogy elvei árán nem akart kitűntető állást elfogadni. Marad jövőre is bal-özépi. Nem szavaz a Deákparttal, mert szinte retrograd politikát követ: ő pedig a közjogi reformjára, a hadügy és pénzügy függetlenítésére törekszik. De nem szavaz a szélsőballal sem, mert nem helyeselheti, hogy államköltség és unjonc megajánlását meg lehessen tagadni és különösen hevesen kikel a szélsőbal ellen, mert ez tapintatlan eljárása által lehetővé tette az ellenzéknek illoyalással való gyanúsítását. S. ólő újra kéri választói bizalmát, — mit azok természetesen meg is adnak neki — a haza javára-é: nagy kérdés!

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, máj. 7-én,

(s.) A spanyol lázongás, mely most minden egyes érdeket leszorít a napi eseményeket illetőleg, az utóbbi napokban, úgy látszik, vesztett a térből. Don Rada, Don Carlos főhadvezére, egy hivatalos madridi távirat szerint teljesen visszavonulóban van. Egyébiránt a carlista urak jóformán hozzá sem kezdhettek hadműveleteikhez; a mi azonban nem szolgál gátul arra nézt, hogy guerilla csapatokban ne dacolhassanak még egy kissé a navarrai hegyek természetes erői között a kormány hadaival; de előbb-utóbb kénytelenek lesznek magukat megadni. Az utolsó napokban a carlisták Amezana környékén, Pampelona és a Pyrenaek közt összpontosultak, s a kormány-csapatok még erősbítéseket vártak, mielőtt hadműveleteiket megkezdtek. Ama tudósítást mintha Tadella mellett csata vivotott volna, megczafolják. Serrano tábornagy először e városban ütötte föl főhadiszállását, hanem azután az előtte visszavonuló Rada csapatait üldözve, mélyebb e előnyomult Navarában. Hogy maga Don Carlos hol tartózkodik, a fölött mély homály lebeg. Madridi télihivatalos táviratok a leghatározottabban állítják, Don Carlos nincs Spanyolországban. E szerint az ő nevével alá irt kiáltványoknak, melyek az ellenkező vélemény mellett tanuskodnak, apokrypheknek kellene lenniök, ha csak szándékosan nincsenek úgy fogalmazva, miszerint a trónkövetelőnek Spanyolországban való lételet elhitessék.

A franciaia nemzetgyűlés maegyháti ülésében az államtanács föállítására vonatkozó vitához fogott. A javaslatnak legfontosabb pontja az, hogy a kamarabizottság indítványa szerint az államtanács tagjait ne a kormány, hanem a nemzetgyűlés nevezze ki. Ez indítvány-nak nagy elvi jelentősége van. A ki az államtanács tagjait kinevezi, az gyakorlat befolyást az egész közigazgatás gépezetére. Azért a kormány igen erőlyesen védte az eredeti szöveget, mely a kinevezés jogát az executivának adja.

Noha Gambetta s a baloldal a kormányt támogatta, a kamra többsége a kinevezés jogát megvonta a kormánytól s magának tartotta fen. vagy más szóval a befolyás, melyet eddig Thiers mérsékelt kormánya a közigazgatásra gyakorolt, most a reactionarius kamaratöbbségre ment át. E nagy horderejű határozatot a kamra 31 szónyi többséggel hozta.

az ő parancsait, mint előbb urait. A műveltség, a szellemi érettségnek hiánya mindig csak eszközöz alacsonyította és alacsonyítja le az embert; mert magasabb, vagy bárcsak az eseményeket megközelítő színvonalra nem bírán emelkedni, önállón sem tud cselkedni. És ha rábeszélük, hogy érdeke ezt kívánja, kész összetiporni, — és mentől műveltebb, annál több vadsággal, minden szentet, minden jogot, minden igazságot . . . Varga Katalinnak nem volt nehéz szellemi fölsőbbiségre emelkedni, a műveltség legsőbb fokán tengtet nép felett; s a körülményeknél fogva igen természetes volt az is, hogy a kiskorú nép hitt e missióban, talán földöntuli lénynek tekinté, hódolt neki föltétlenül, mint mentőangyalának. . . .

III.

Ős fenyvesek közt keskeny, kacskarin-gósan kanyargó ösvényen egy lovasesapat folytatja egyhanguan útját. A lovak, kiesiny, zömök faj, — tagjai a mokán-lócsaládnak, egymás farka után ballagnak, s kanyarulnak sziklák és fák között az első után. A csapat élén egy fiatal, szálás suhancz lovagolt, — őt követte egy nő, mintegy 14 főnyi kísérettel. A nő kikeresett nemzeti oláh diszbe öltözött, míg a többieket egyszerű daróc földött. Mindany-nyan ép egészséges ifjak, éltök delén álló férfiak voltak. Csak leghátul ballagott egy őz,

A franciaia capitulatiókat vizsgáló bizottság és Wimpfen tábornok között érdekes leleplezésekre került a sor. Wimpfen ugyanis ez alkalomból, hogy őt a bizottság elítélte, míg másokat fölmentett, nyílt levelet tett közzé a napokban a franciaia lapokban, melyben tiltakozik, hogy a vizsgáló bizottság tárgyalásai a sedani capitulatio ügyében nyilvánosság elé hozassanak. Először is — írja — ő ellenében egészen rendellenesen jártak el; ítélet hoztak az ő tette fölött, a nélkül, hogy neki csak alkalmat nyújtottak volna is ellen-ségeinek vallomásai fölött nyilatkozni. A vizsgáló bizottság egy még nagyobb hibát követett el az által, hogy Mac Mahon tábornagyot nem hallgatta ki, a mint kötelessége lett volna. Nyilván nem tudta, hogy a mageutai herczeg a sept. 4-iki események megvizsgálására kiküldött bizottság előtt maga is elítélte Ducrot tervét s kijelenté, miszerint ő azon a ponton volt, hogy ugyanazon műveletekhez fogjon, a melyeket később Wimpfen tábornok elrendelt. Mac-Mahon tábornagy két óra hosszat részt vett a csatában; tehát tervvel kellett birnia; ő kijelenté, hogy szept. 1-én lehetetlen volt Mézières irányában működni. A vizsgáló bizottság, miszerint a bajorok ellen fordulnak s ezeket megverik. E vallomások valószínűleg módosítottak volna a Wimpfen tábornok fölött hozott véleményt. Az órák a háborukban, s különösen egy oly napon nagy szerepet játszanak; a Mézières felé való menet augusztus 31-én s talán még szeptember 1-je kora reggelén is lehetséges vala; 8 óra után a visszavonulás ezen irányban már kivihetetlen volt. Midőn Wimpfen tábornok 8 1/2 órakor a főparancsnokságot átvette, Lebrun hadteste már megkezdte visszavonulását; Ducrot hadtestének első állásai már 8 órakor a szászok halmban voltak, s ezek tüzésége tüzelt már ily irányban is reánk, hol megsemmisülünk, ha már előbb nem indultunk volna el. — Wimpfen tábornok, midőn a fővezérseget átvette, csak védelmi harcra akart szorítkozni; mint-hogy Lebrun hadteste a bajoroknak még ellentállt, azt remélé, miszerint ez oldalon megverheti a németek balszárnyát. Mikor azonban 11 óra tájban látta, hogy az ellenség 80.000 emberrel támadta meg hadvonalait, — megírta az okiratokból ismeretes czédulát, s már csak arra gondolt, hogy Carignan irányában utat törhessen. E tervet ismét a fehér zászlónak Sedanban való kitűzése gátolá meg, mi a várparancsnok, Bentzman vallomása szerint, már 2 1/2 órakor megtörtént. Most a vizsgáló bizottság egész szigorral ítél Wimpfen fölött, míg a többi részeseket fölmenti: Mac Mahon tábornagyot, kinek szintén része volt a csatában — Ducrot tábornokot, Mac Mahon vallomása daczára: végre magát a császárt és humanitási tekintetekből. Wimpfen tábornok sajátja végül hogy állítattott haditörvényszék elé, mint-hogy ő ez előtt két oly levelet mutatathatna Moltketől és Bismarcktól, melyek őt teljesen fölmentették volna. Az ítélet következtében, — végzi Wimpfen, — mely jogaimat és érdekeimet figyelmen kívül hagyja, többé; nem akarok a működő tábornoki karhoz tartozni, s ezeuul azonnali nyugalomba helyeztetésemet kérem.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 7-én.

— Ő felsége Temesvárott. Ő felsége Temesváron fogadtatásának programja következőleg van megállapítva: A király bevonulása és a többi ünnepélyek alkalmából a rend fen-

hosszu torzouborz, fésüt, oltót soh-em látott szakállal, makrapipája mintha a tuskés bajusz alá lett volna növe, szakadatlanul füstölt. Ferhér lova hátra-hátra maradozott mintha mabajos lett volna neki lépést tartania; — és gazdája sem bógatta.

— Miért nem maradsz közöttünk bácsule, öregem? — kérdé a nő, az öreghez fordulva.

— Vének csontjaink asszonyom. A lovat meg engem is megviselt az idő és a hosszú szolgálat; — válaszolá bácsu Foszokoj.

— E lánczot nem sokáig fogjátok már hordani. Én mondom ezt nektek, a ti asszonyotok, Varga Katalin.

— Adja az ég! — de nem hiszem — folytatá az öreg. Mikor a mo-u-u, nagyapán, Hora táborba gyűlt, akkor is azzal vigasztalták, még kastélyt is ígértek neki, tudod asszonyom azt a zalatnait, melyet most a gazdag Háruezok birnak. És tettek sokat, ontottak sok vért az én apám, de azért reám még terheoseb szolgálatot hagytak.

Az öreg e logikája nem a legkellemesebben érinté Varga Katalint. Talán furesának találta ő is a felhozott körülményeket, talán nem volt tisztában magával a teendőik felett.

És tovább folytatták utjukat.

(Folyt. követ.)

